Postanowienie z dnia 3 lutego 2000 r.
III RN 195/99

1. Przepisy określające zasady liczenia terminów ustawowych, których zachowanie warunkuje skuteczne dokonanie przez stronę czynności procesowych, powinny być interpretowane i stosowane przy uwzględnieniu konstytucyjnych gwarancji prawa do sądu, które wynikają z art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji RP.

2. Przepis art. 57 § 4 KPA ma służyć nie tylko zdyscyplinowaniu strony do przestrzegania ustawowo określonego terminu do wniesienia skargi, ale równocześnie nakazuje tak liczyć ostatni dzień tego terminu, aby - obiektywnie rzecz ujmując - strona miała zapewnione normalne warunki dla skorzystania z prawa do wniesienia skargi także w ostatnim dniu terminu.

Przewodniczący: SSN Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Andrzej Wasilewski (autor uzasadnienia), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 3 lutego 2000 r. sprawy ze skargi Krzysztofa P. na decyzję Izby Skarbowej w K. z dnia 25 lutego 1999 r. [...] w przedmiocie uchylenia decyzji w sprawie określenia wysokości podatku dochodowego za 1994 rok i umorzenia postępowania, na skutek rewizji nadzwyczajnej Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie od postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Katowicach z dnia 11 maja 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżone postanowienie.

U z a s a d n i e n i e

Izba Skarbowa w K. decyzją z dnia 25 lutego 1999 r., wydaną w wyniku odwołania Krzysztofa P., na podstawie art. 233 § 1 pkt 2a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. Nr 137, poz. 926 ze zm. – powoływanej nadal jako: Ordynacja podatkowa) uchyliła decyzję Urzędu Skarbowego w S. odmawiającą umorzenia postępowania podatkowego i umorzyła postępowanie w sprawie wniosku

Krzysztofa P. z dnia 7 czerwca 1998 r. o umorzenie postępowania podatkowego, które dotyczyło sprawy określenia podatku dochodowego od osób fizycznych za 1994 r., rozstrzygniętej decyzją Urzędu Skarbowego w S. z dnia 30 grudnia 1997 r. Od powyższej decyzji Izby Skarbowej, która została doręczona pełnomocnikowi Krzysztofa P. w dniu 11 marca 1999 r., wniesiona została w dniu 12 kwietnia 1999 r. skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Naczelny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Katowicach postanowieniem z dnia 11 maja 1999 r. [...] odrzucił skargę, stwierdzając w uzasadnieniu tego postanowienia, że skoro zaskarżona decyzja została doręczona pełnomocnikowi skarżącego w dniu 11 marca 1999 r., to – stosownie do art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm. – powoływanej nadal jako: ustawa o NSA) – trzydziestodniowy termin do wniesienia skargi upłynął w dniu 10 kwietnia 1999 r.; dlatego skarga wniesiona przez skarżącego za pośrednictwem Urzędu Pocztowego w S. w dniu 12 kwietnia 1999 r., uznana została za wniesioną po upływie terminu i została odrzucona na podstawie art. 27 ust. 2 ustawy o NSA.

Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie pismem z dnia 30 listopada 1999 r. [...] wniósł rewizję nadzwyczajną od powyższego postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Katowicach z dnia 11 maja 1999 r. [...], zarzucając rażące naruszenie art. 57 § 4 KPA i art. 161 § 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa w związku z art. 59 ustawy o NSA oraz w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 – powoływanej nadal jako: Konstytucja RP), a także art. 27 ust. 2 ustawy o NSA, a w konsekwencji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia. W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej podniesiono w szczególności, że w rozpoznawanej sprawie jest poza sporem, iż trzydziestodniowy termin do wniesienia skargi na decyzję Izby Skarbowej w K. upływał w sobotę dnia 10 kwietnia 1999 r., natomiast skargę wniesiono w poniedziałek - w dniu 12 kwietnia 1999 r. (na co wskazuje data stempla pocztowego na kopercie przesyłki). Zgodnie z art. 57 § 4 KPA, który ma zastosowanie również w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym (art. 59 ustawy o NSA), jeżeli koniec terminu przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, za ostatni dzień terminu uważa się najbliższy następny dzień powszedni. W świetle powyższego przepisu prawnego, a także dyspozycji art. 115 KC, w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Sądu Najwyższego, dominuje pogląd, wedle którego: „dodatkowe dni wolne od

pracy (w tym soboty) zarówno przed nowelizacją Kodeksu pracy dokonaną ustawą z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy Kodeks pracy... (Dz.U. Nr 24, poz. 110), jak i po dniu wejścia w życie tej nowelizacji, tj. po dniu 2 czerwca 1996 r., nie są w rozumieniu art. 57 § 4 KPA oraz art. 115 KC dniami uznanymi ustawowo za wolne od pracy". Tym niemniej, skoro wedle art. 161 § 4 Ordynacji podatkowej, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1998 r., przyjmuje się, że „jeżeli ostatni dzień terminu przypada na sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy, za ostatni dzień terminu uważa się następny dzień po dniu lub dniach wolnych od pracy", to wynika stąd, iż taka zasada liczenia terminu obowiązuje niezależnie od tego, czy sobota jest uznawana za dodatkowy dzień wolny od pracy, czy też nie, o ile tylko koniec terminu przypada na jakąkolwiek sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy. W rozpoznawanej sprawie Sąd nie wziął pod uwagę tej odmiennej, korzystniejszej dla podatnika regulacji prawnej wynikającej z art. 161 § 4 Ordynacji podatkowej. W rewizji nadzwyczajnej podniesiono jednak równocześnie, że obowiązująca równolegle mniej korzystna regulacja prawna dotycząca liczenia terminów, która wynika z art. 57 § 4 KPA: „nie da się pogodzić z konstytucyjną zasadą demokratycznego państwa prawnego, sformułowaną w art. 2 Konstytucji, a w szczególności z mieszczącą się w niej zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Brak bowiem jakichkolwiek racjonalnych podstaw do różnicowania sytuacji prawnej podatnika w zakresie przysługującego mu prawa do wnoszenia środków zaskarżenia w zależności od tego tylko, czy dotycząca go sprawa podatkowa toczy się przed organami podatkowymi, czy też przed Naczelnym Sądem Administracyjnym".

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest zasadna.

Przepisy określające zasady liczenia terminów ustawowych, których zachowanie warunkuje skuteczne prawnie dokonanie przez stronę czynności procesowych, powinny być interpretowane i stosowane przy uwzględnieniu konstytucyjnych gwarancji prawa do sądu, które wynikają z art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji RP. Dotyczy to także interpretacji i stosowania art. 57 § 4 KPA w związku z art. 59 ustawy o NSA w wypadku liczenia trzydziestodniowego terminu do wniesienia skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego (art. 35 ust. 1 ustawy o NSA). I tak, stosownie do art. 57 § 4 KPA (analogicznie także art. 115 KC w związku z art. 165 § 1

KPC), jeżeli koniec terminu do wniesienia skargi „przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, za ostatni dzień terminu uważa się najbliższy następny dzień powszedni". Literalnie, znaczenie sformułowania tego przepisu nakazuje przyjąć, że skoro mowa jest w tym kontekście o „dniu ustawowo wolnym od pracy", to chodzić może wyłącznie o te dni, które w art. 1 ustawy z dnia 18 stycznia 1951 r o dniach wolnych od pracy (Dz.U. Nr 4, poz. 28 ze zm.) określone zostały jako „dni wolne od pracy" (aktualnie do „dni wolnych od pracy" zalicza się 12 dni wymienionych w tym przepisie oraz niedziele), a tym samym nie można do nich zaliczyć tzw. dodatkowych dni wolnych od pracy, w tym tzw. wolnych sobót (por. wyrok NSA z dnia 4 czerwca 1993 r., SA/Wr 429/93 – ONSA 1993 nr 4, poz. 414; postanowienie NSA z dnia 31 marca 1999 r., III SA 5100/98 – niepublikowane; postanowienie SN z dnia 9 kwietnia 1997 r., I PKN 81/97 – OSNAPiUS 1998 nr 3, poz. 86; postanowienia SN z dnia 28 listopada 1997 r., I CZ 144/97 – OSNC 1998 z. 6, poz. 95). Natomiast interpretacja funkcjonalna wychodzi z założenia, że przepis art. 57 § 4 KPA (analogicznie art. 115 KC w związku z art. 165 § 1 KPC) ma służyć nie tylko zdyscyplinowaniu strony do przestrzegania ustawowo określonego terminu do wniesienia skargi, ale równocześnie nakazuje tak liczyć ostatni dzień tego terminu, aby – obiektywnie rzecz ujmując – strona miała zapewnione normalne warunki dla skorzystania z prawa do wniesienia skargi także w ostatnim dniu terminu do jej wniesienia. Należy mieć przeto na uwadze, że wprawdzie z art. 57 § 5 KPA w związku z art. 59 oraz art. 35 ust. 1 ustawy o NSA (analogicznie z art. 165 § 2 KPC) wynika, iż termin do wniesienia skargi uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem skarga została wniesiona bezpośrednio do Sądu (sądowego biura podawczego) lub została nadana w polskim urzędzie pocztowo-telekomunikacyjnym albo złożona w polskim urzędzie konsularnym, ale równocześnie oficjalnie wiadomo, że w soboty nie są czynne ani sądy (sądowe biura podawcze), ani urzędy konsularne; natomiast urzędy pocztowe, będące jednostkami organizacyjnymi państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska", które zobowiązane jest do zapewnienia prowadzenia w sposób ciągły działalności gospodarczej w zakresie usług pocztowych „w celu bieżącego i nieprzerwanego zaspakajania potrzeb ludności, organów państwowych, samorządu terytorialnego oraz gospodarki narodowej" (art. ust. 1 ustawy z dnia 30 lipca 1997 r. o państwowym przedsiębiorstwie użyteczności publicznej „Poczta Polska" – Dz.U. Nr 106, poz. 675), są czynne tylko w ograniczonym zakresie (podobnie, jak w dni wolne od pracy). Oznacza to, że – obiektywnie rzecz biorąc – w istniejących warunkach orga-

nizacji życia publicznego, także wtedy, gdy ostatni dzień do wniesienia skargi upływa w sobotę (analogicznie, jak to ma miejsce w dniu ustawowo wolnym od pracy), strona nie ma zapewnionych normalnych warunków dla skorzystania z prawa do wniesienia skargi (okoliczność tę trafnie uwzględnił również wprost sam ustawodawca w sformułowaniu art. 161 § 4 Ordynacji podatkowej; por. także wyrok NSA z dnia 18 czerwca 1998 r., I SA/Po 1793/97 – niepublikowany). Dlatego należy stanąć na stanowisku, że jedynie funkcjonalna, a nie literalna i formalna zarazem, interpretacja użytego w art. 57 § 4 KPA (i analogicznie w art. 115 KC) zwrotu „dzień ustawowo wolny od pracy”, pozwala na stosowanie tego przepisu w sposób zgodny z konstytucyjnymi gwarancjami prawa do sądu, jakie wynikają z art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 w związku z art. 2 Konstytucji RP. Prowadzi to do wniosku, że zaskarżone postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego, które wydane zostało w wyniku zastosowania literalnej i formalnej zarazem interpretacji art. 57 § 1 KPA w związku z art. 59 oraz art. 35 ust. 1 ustawy o NSA, rażąco naruszyło konstytucyjnie gwarantowane prawo strony do sądu.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 236 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483) oraz art. 393^{15} KPC w związku z art. 10 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) orzekł jak w sentencji.

==========